

A nemi különbségek tagadásától az élet elutasításáig

Eugénie Bastié: *Viszlát, mademoiselle!*

MCC Press Kft, 2022

„Halott férfi nem erőszakol nőt!”, „Mind den férfi hülye, a tied is!” „Szabadíts meg a gonosztól, tégy minket lesbizkussá!” – többek közt ilyen feliratokkal vonult végig Párizs utcáin a dühös feminista tömeg 2020. március 7-én, Eugénie Bastié szeme láttára. A kitűnő esszéista és újságíró többek közt erről számol be a nagy visszhangot kiváltó, de magyarul még nem olvasható *Az eszmék háborúja. Vizsgálódás a francia értelmiség lelkében* című könyvében.¹ Néhány hónappal korábban magam is láttam – hol máshol, mint a Bastille téren! – egy ormótlan betűkkel felmázolt szöveget, mely szerint „Minden férfi erőszaktevő!” A példák talán kellően bizonyítják, hogy a feminizmus a leghatékonyabb valamennyi politikai „izmus” közül, ha indulatokat kell gerjeszteni Európa fővárosaiban. Hogyan jutott ide a nők egyenjogúságáért küzdő mozgalom – teszi fel a kérdést Eugénie Bastié –, hogy napjaink újfeminista változatában már tagadja a szépnemnek mint olyannak a lényegi létezését?

A szerző – mintegy növekvő koncentrikus körökben – több könyvében is megfogalmazza erre a válaszát, különböző oldalairól megközelítve e valóságtagadó, pusztító ideológiát. Az első ilyen munkája a *Viszlát mademoiselle! A feminizmus kudarca* című könyve volt, amely érdemeire való tekintettel elnyerte a Francia Akadémia

Grand Prix de l'Essai díját.² A másfél évvel ezelőtt tartott budapesti könyvbemutatóján a szerzőnő elárulta, hogy ez a könyve Magyarországon jelent meg először hazája határain kívül.

Érdeemes alaposabban bemutatni a nálunk még ismeretlen szerzőt, mert nagy ígéret, és még sokszor fogunk hallani róla a korunk ordas – főleg az Egyesült Államokból érkező – ideológiai elleni küzdelemben.

Eugénie Bastié sokgyermekes, katolikus családban született Pibrac-ban, egy délnyugat franciaországi faluban. A Gers megyei Lectoure községben járt katolikus magán középiskolába, 2009-től pedig a Párizsi Politikai Tanulmányok Intézetében (Sciences Po) tanult, ahol 2014-ben lediplomázott. Mindeközben mesterfokozatot is szerzett filozófiából a Sorbonne Paris-IV. egyetemen. Részt vett a Hollande elnök neoliberais-baloldali erőltetett szociálpolitikájának hatására 2013-ban kirobbanó *La Manif pour tous* mozgalom tüntésein. Fél évig gyakornokként dolgozott a *FigaroVox*nál, amelyet a baloldali véleményformálók a *Le Figaro* kemény jobboldali platformjának tekintenek. Itt figyelte fel rá Alexis Brézet főszerkesztő, akinek ajánlására 2015-ben alkalmazták a legjelentősebb francia konzervatív napilapnál, a *Le Figaron*nál. Emellett a *Limite* integrális

1 Eugénie Bastié: *La Guerre des idées: enquête au cœur de l'intelligentsia française*. Paris, 2021, Robert Laffont.

2 Eugénie Bastié: *Adieu mademoiselle: La Défaite des femmes (Viszlát, mademoiselle! A nők kudarca)* Paris, 2016, Le Cerf.

ökológiai folyóirat főszerkesztője, amely – önmeghatározása szerint – „keresztényi ihletésű kulturális és politikai harc folyóirata”. Nem csoda, hogy a hírhedt szélsőbaloldali *Liberation* „a fiatal ultrakonzervatív katolikus gárdaként” tartja számon a szerkesztőségét. A limit határt, korlátot jelent, és Bastié az amőba-progresszizmus elé óhajt határokat állítani. A társadalmi kérdések, a férfiak és a nők kapcsolata vagy a bioetika iránti szenvedélye készletre írásra, közszereplésre, „bio-konzervatívnak” jellemzi álláspontját, és azért küzd, hogy jelöljék ki az emberi „haladás” határait. A liberális jobboldaltól is elhatárolja magát, mert az korlátok nélküli gazdaságról álmodik. Katolikus elkötelezettsége egyértelmű, az egyik nemrégiben készült interjúban elmondta, hogy Jacques Maritain katolikus filozófusról készül könyvet írni, aki Bastié szűkebb hazájának egyik városában, Toulouse-ban hunyt el 1973-ban az ottani Jézus Kistestvérei gyülekezetében.

2018 elején jelent meg második könyve,³ amelyben részletesen elemzi azt a feljelentési divatmechanizmust, amely a Harvey Weinstein-ügyet követően kifutott tejként lepte el az atlanti médiát és a „felső tízezer” világát. E könyv után a szerzőt a média némely sajtóorgánuma „felkelő csillagnak” keresztelte el. A *BalanceTonPorc* mozgalom – amelyről Bastié lerántja a leplet – az amerikai #MeToo mozgalom francia megfelelője. A célja, hogy megszólalásra bátorítsa a nőket és felhívja a figyelmet arra: a nemi erőszak és a szexuális zaklatás jóval gyakoribb, mint azt feltételezik. Valóban fontos, hogy az áldozatok jogi elégtételt szerezzenek az őket ért erőszakért és zaklatásokért. Csakhogy mint minden nemes emberi kezdeményezést,

úgy ezt is kisajátította egy szélsőbaloldali ideológia, és a feljelentősi sokszor anyagi nyereszkeskedésé fajult; ártatlan férfiakat is bevádoltak politikai vagy szakmai lejáratás céljából. Könyvében a szerző részletesen kitért a kortárs feminizmus #MeToo-s túlkapásaira és a genderelmélet képtelenségeire. Kritizálta a „kulturális” baloldalt is a francia nemzeti identitás és a hagyományos értékek rombolásáért.

Neveltetéséből és meggyőződéséből fakadó konzervatív, tradicionalista álláspontja támogatást is, kritikát is kiváltott szülőhazájában. Egyesek az ész hangjának tekintik az egyre inkább polarizálódó és politikailag korrekt társadalomban, míg mások kritizálják az „elmaradott és elavult elképzelései” népszerűsítését, azt is állítva, hogy félelmet és megosztottságot szít a francia társadalomban. Ugyanakkor az ellenfelei is elismerik, hogy világosan fogalmaz, és hajlandó részt venni a kényes kérdésekről szóló nyilvános tévévitákban. Még egy igen jellemző adat. Eugénie Bastié a legalaposabb francia ismerője Roger Scruton életművének, az angol filozófus barátai és szívesen látott vendégei közé tartozott. Számos interjút készített vele, melyek egyikét magam is lefordítottam.⁴

Mielőtt rátérnénk a magyar nyelven megjelent könyvére, érdemes áttekinteni a francia nyelvű *Az eszmék háborúja* című munkájának a feminizmussal kapcsolatos fejezetét.⁵

Azok is küzdhetnek a nők jogaiért, akik nem feministák – jelenti ki a szerző. A személyes példája is bizonyítja, hogy Franciaországban egyre erősebb egy olyan nőjogi mozgalom, amely felveszi a kesztyűt a neofeminizmussal szemben. Ha arról kérdezik, hogy ő feminista-e, nemmel felel, mert

3 Eugénie Bastié: *Le Porc émissaire: Terreur ou contre-révolution (A disznó követ: terror és ellenforradalom)*. Paris, 2018, Le Cerf.

4 *Scruton-francia árnyékban*. Király Béla: Sárgamellényben. Esszék, interjúk. Budapest, 2021, Magyar Szemle Könyvek, 23–28.

5 *La radicalisation du féminisme: vers la guerre des sexes (A feminizmus radikalizálódása: a nemek háborúja felé)*. La Guerre des idées: enquête au cœur de l'intelligentsia française, 245–261.

elutasít mindenféle ideológiát. Ellenben, ha a feminizmus annyit tesz, hogy keressük a nők gondjainak enyhítését, akkor feministának tartja magát. A különbségeket azonban nem lehet eltüntetni a nők és férfiak között – jelenti ki. Ha a szegénység ellen lehet úgy küzdeni, hogy közben az ember nem baloldali, akkor a nők jogaiért is küzdhet úgy, hogy nem feminista. E munkájában kiter többek között Alice Coffin, a francia zöld párti (EELV) aktivista *A lesbikus géniusz* című, 2020 őszen megjelent könyvére. A Fulbright-ösztöndíjas Coffin, a Lesbikusok Európai Konferenciájának társalapítója nem kevesebbet állít, mint azt, hogy a férfiak általában „ostromló” lények. Örül annak, hogy nem olvassa a könyveiket, és „ha már nem ragadunk fegyvert” ellenük, legalább szervezni szeretne egy kiadós női ellenállást. Pauline Harmange ugyanazon évben *Utálok a férfiakat* címmel jelentetett meg egy terjedelmes esszét. Ezek a nők és társaik azokat az amerikai véleményeket visszahangozzák, miszerint a francia feminizmus langyos, körülmenyes és elnéző az amerikaihoz képest. 2011. június 6-án Joan Scott amerikai történésznő a *Liberation* napilapban fogta perbe a „francia típusú feminizmust”, amely – véleménye szerint – az „arisztokratikus republikanizmusával” bátorítja a macsó magatartást. Vádolja a francia értelmiséget is, mert hajlamos védelmébe venni a hímcсібítást, illetve a férfiak lovagias magatartását. Különösen a kiváló történésznő, Mona Ozouf munkásságát és Claude Habib írónőt, a közismert *Francia galantéria* című könyv⁶ szerzőjét veszi célba.

Az új típusú feminista lázadást Dominique Strauss-Kahn francia politikus aférja váltotta ki. A „kaviáros baloldal” díszpéldányát, a Nemzetközi Valutaalap (IMF) vezérigazgatóját 2011 májusában nemi erőszak kísérletével tartóztatta le az amerikai rendőrség. A gyanúsítás szerint

fellációra kényszerítette a New York-i Sofitel szálloda egyik színes bőrű szobalányát. A bíróság később ejtette a vádakát, mert bebizonyosodott, hogy a sértett szavaihetősége megkérdőjelezhető. A „szocialista elefánt” azonban már nem indulhatott a 2012-es francia elnökválasztáson, amelynek fő esélyese volt, és lemondott az IMF vezetői állásáról is. Miközben az Egyesült Államokban tombolt a feminista számonkérő puritanizmus, Franciaországban több közismert hölgy védeni próbálta az európai férfi-nő viszonyt a tengerentúli túlzásoktól. Így Catherine Deneuve is síkra szállt a #MeeToo túlkapásai ellen, s így repedések keletkeztek annak egyöntetűségén. A Bastié-jelenségnek tehát voltak inspirálói. Némelyek már akkor megjósolták a neofeminista forrongások veszélyeit, amely elsöpri az ártatlanság vélelmét, az ellentmondások gondos mérlegelését, a jogállamiság mechanizmusát. Figyelmeztetnek a női színlelés lehetőségére, arra, hogy a feljelentés valódi célja az anyagi haszon-szerzés is lehet.

Bastié *Az eszmék háborújában* többek közt feleleveníti a neofeministák hisztériáját, amikor szembesültek a ténnyel, hogy az *angry white man*, azaz Donald Trump a háta mögé utasította a női mivoltát is bevető Hillary Clintont. Ennek a neofeminizmusnak – amely elharapozódott a francia tévévitákban – a témamegközelítése olyan premisszákon alapult, amelyek megkülönböztetik az öt megelőző liberális és az univerzalista feminizmustól. Például az a jelmondatuk, miszerint a „magánszféra politikai jellegű”. A klasszikus liberalizmus ugyanis még különbséget tett az ember magánszféréja és a közélet között. A neofeminizmus – folytatja a szerző – kiebrudalná a „férfiuralom” minden jelképét a családi fészekből, egészen a nyelv használatáig és a gyereknevelésig bezáróan. A neofeminizmus hiperkulturalista, amelynek lényege, hogy a nemek közötti

6 Claude Habib: *Galanterie française*. Paris, 2006, Gallimard.

különbség tételezése pusztán társadalmi konstrukció, és a férfiuralom szolgálatában áll. Csak nőkre vonatkozó szolidaritásért küzd („nővérség” a sorsküzdőlemben, a „menstruáló háttérűek” összefogása), és elfogadja az interszekcionalitás paradigmáját. Ez utóbbi az alávetettek (nők, LMBTQ-tagok, rassz jellegű kisebbségek) szövetségét szorgalmazza. A nemzeti kisebbségnek viszont nincs keresnivalója az ő szolidaritásukban.

A Viszlát Mademoiselle! A feminizmus kudarca című könyvre rátérve megemlítendő, hogy a címfordítás nem pontos. A francia eredetiben az alcím így fordítható *A nők veresége*, esetleg: *A nők kudarca*. A francia eredetiben így drámaibb hangsúlyt kap az emberi antropológiát kikezdő politikai hisztéria. Nem csoda, ha a könyv alapkérdése, amelyre választ keres a szerző, így fogalmazható meg: a feminista mozgalom, amely kezdetben a nők egyenjogúságért – tehát nemes célért – küzdött, hogyan sülyedt odáig, hogy napjainkban már tagadja magának a női nemnek a létezését is?

A feminizmusnak Bastié szerint három nagy hulláma volt. Az első azért küzdött, hogy a nők megszerezzék azokat a politikai és polgári jogokat, amelyekkel a férfiak már rendelkeztek. Alice Coffinék férfiak elleni fenekedése azért is képtelenség, mert közülük sokan vállvetve küzdöttek a női egyenjogúságért. Sorolni lehetne azoknak az íróknak a nevét, akik a női lelket és annak szenvedéseit ábrázolva felhívták rájuk a figyelmet, együttérzést váltottak ki irányukban. (Mellékesen a női lélek – az esetek többségében – gazdagabb, kevésbé egysíkú, mint az önérvényesítésért megszervezett, a célnak alárendelt férfi, és ezért a női sors a művészi ábrázolás csábító területe.) A második hullám az 1970-es évek elején érkezett, amikor a szexuális forradalom úgy döntötte meg a patriarchális viszonyokat, hogy

a gyermekvállalást női kontroll alá helyezte. Napjaink harmadik hullámában, az „irányadó” feminizmus célja, hogy eltörölje a nemek közötti különbséget.

Ez a feminizmus – bővíthetjük Bastié meglátását – filozófiai értelemben egy olyan szakszervezet, amely a küzdelme szubjektumát (a női lényt, mint olyant) is meg szeretné szüntetni. Azt akarja, hogy a nő a társadalom minden szegmensében ott legyen, noha egyébként csereszabatos a férfival. Ez azonban „tudományos” hazugság. Ez a feminizmus a marxizmus talapatáról hajtott ki: nála osztályharc lett a férfi-nő vetélkedésből. Ezt a feminista mozgalmakat pénzzel kitömő és a világunalmukat tartósítani óhajtó milliárdos hálózat eggyel több megosztó elemet vet el sárkányfogként az alávetettek világában, nagyobb kontroll alá helyezve azokat. (Amíg piti ügyekben birkózunk egymással, képtelenek leszünk összpontosítani a kifosztó hatalmakra.)⁷ A természetben semmi sem ismeri az osztálykülönbséget, az emberi világ természeti dimenziójában a nemek közötti különbség nagyon is valóságos. Egy társadalmi rendet meg lehet dönteni, de a természetes rendet – hála istennek! – már nem.

Adott egy másik kérdés is: hogyan vi rágozhat az ilyen feminizmus az egyértelmű biológiai bizonyítékok ellenére?

Mint minden ideológia – érvel Bastié –, ez is elcsábítja átmeneti rajongóit, mert kulcsokat kínál a világ megértéséhez. Mivel képtelenek vagyunk megváltoztatni a „külső” világot, amelyet alapjában tökéletlennek, esetleg rossznak tapasztalunk, akkor legalább a nemünket változtassuk meg! Így kitenyészett kisisteni mindenhatóságunk fantazmagóriája belopakodhat az intim szférába. A forradalmi nemzőképtelenség az intim politikában intimpistáskodva kompenzálja magát. Az ember – jelen esetben női mivoltában – forradalmat akar végrehajtani a saját életén, hogy

7 Lásd bővebben Hossó Andrea Angliában élő közgazdász interjút a Youtube csatornán.

folytathassa a „haladárság” modern kulcslyuk-fantáziálását.

A nemek közötti különbséget mind a természet, mind az eddigi emberi kultúrák egyértelműen fejezték ki, és érvényre juttatták. Napjaink neofeminizmusa ez ellen fenekedve nyílt hazugsághoz folyamodik. A nemek közötti minden különbséget társadalmi konstrukciónak tartja, amely tetszőlegesen lebontható, „dekonstruálható” à la Michel Foucault, Gilles Deleuze, Jacques Derrida. Némi józansággal azonban belátható, hogy létezik egy biológiai szubsztrátum, és ennek szerkezetét nem lehet lebontani. Vannak persze olyan nemes társadalmi konstrukciók, mint az apaság, amely a természetben, például a csimpánzoknál nem létezik. Sőt e konstrukciók többsége kifejezetten pozitív és kultúrafüggő.

A kultúra – érvel Bastié – együttesen megtermékenyít bennünket, és azt gondolni, hogy egy tollvonással mindent eltörölhetünk következmények nélkül, elképesztő rövidlátás bizonyítéka. A feminizmussal az is a gond, hogy rousseau-ista elvekre épít: úgy vélekedik, hogy a vad ember természeténél fogva jó, és a társadalom az, amely megrontja, azzal, hogy a férfiakat felhatalmazza egy sor viselkedési móddal a nőkkel szemben. Ám ennek épp az ellenkezője igaz: az embernek vannak ugyan szexuális és agresszív impulzusai, de a klasszikus európai civilizáció – amelyet most eltakarítani kívánunk az amerikai szélsőbalos divattal – ezeket a házasság vagy a lovagias, illetve a hősi es viselkedés révén hatásosan tompította.

Létezik egy alapvető képtelenség, amely aláássa az új típusú feminista érvelést: azokban a társadalmakban, ahol a formális egyenlőség a legfejlettebb, ott a leginkább nemi jellegű a viselkedés. Így például Norvégiában látszik jól a munkaerő-piaci szakadék paradoxona. Minél egalitáriusabb a társadalom – ahol a nőknek a legnagyobb választási lehetőséget kínálnak arra a munkára, amit szeretnének –, annál inkább nemi alapú a pályaválasztás: a fiatal

férfiak a tárgyias foglalkozások felé fordulnak, a lányok többnyire a gyerek- és beteggondozó szakmákat választják. Tehát minél nagyobb a választás szabadsága, annál jobban érvényesül a nemi különbség. A példa azt is bizonyítja, hogy a választások általában nemi alapúak, amit részben a biológiai különbségek magyaráznak.

A nemek komplementaritása, egymást kiegészítő jellege feltételezi, hogy mind egyiknek megvannak a maguk sajátosságai. Mi is különbözteti meg a két nemet?

Bastié szerint a lényeges különbség: az anyaság. Nem vagyunk egyszerű, testbe helyezett szellemek. A nő a saját testében „generál”, míg a férfi másokéban. Aztán alapvető különbség van apa és anya között a gyermekhez való viszonyukban. A gyermekhordozás az anya számára egyesülési kapcsolatot gerjeszt, míg az apa inkább elszakítja az anyát a gyermektől. Az időhöz való viszony is más. A menstruáció vagy a menopauza során a női test emlékezteti birtokosát, ezért jobban kínozza őket az anyaság kérdése. A feminista diskurzusnak tehát figyelembe kell vennie az anyaságot, mert innen erednek a nők fő gondjai, különösen a szakmai és a családi élet összeegyeztetése terén. Ez persze nem jelenti azt, hogy meghatározott szerepekbe vagyunk ragadva.

A nőkre kell hagynunk a választás lehetőségét, ellentétben Simone de Beauvoir állításával, aki azt mondta egy amerikai újságírónak: nem szabad megengedni a nőknek, hogy otthon maradjanak, mert akkor továbbra is azt teszik, amit eddig. Beauvoir óhaja elárulja társadalmi tervezés iránti vágyát, amellyel Rousseau-hoz csatlakozik, mondván: „Kényszerítjük őket, hogy legyenek szabadok.”

A feminista vitákban fel-felbukkan egy tabu: az anyaság megbánásának tabuja. Ez láthatóan elkeseríti Bastiét, hiszen véleménye szerint ilyenkor a nyugati nők sokasága úgy tesz, mintha soha nem beszélt volna erről. Ha van nő a történelemben, aki az anyaság megbánását jelképezheti,

az éppen Szűz Mária. Örült, hogy világra hozta a gyermekét, de hatalmas fájdalmat érzett, amikor megtudta, hogy a fiát keresztre fogják feszíteni. Az anyaságot napjaink feministái teherként mutatják be, amely az emancipációt nehezíti. Ez az elképzelés akkor igaz, ha a nők egyenjogúságának lényegét a férfiakhoz hasonlóan csak a szakmai sikerben látjuk. De ez a megközelítés egyben redukálja is a nőiség lényegét. A nők egyenjogúságát és a nemek felcserélhetőségét erőltetve a neofeminizmus férfivá minősítette a nőket. (Ezért helyesebb szerintem az eredeti francia alcím: *A nők kudarca.*)

A francia feministák gyakran hivatkoznak Beauvoir-ra, aki tehernek látta az anyaságot, mert a gyerekvállalás megakadályozza, hogy a nők egyenlővé váljanak a férfiakkal. Azonban ahelyett, hogy a gazdaságot a női testhez igazítanák, a „haladárók” a női testüket igazítják a multi cégek uralta, már csak a nevében kapitalista és posztdemokratikus jellegű gazdasághoz. Arra buzdítják őket, hogy akkor legyenek a leghatékonyabbak, amikor a legtermékenyebbek lehetnének, ahelyett, hogy más értékskálákat képzeljenek el maguknak. Elhítetik velük, hogy lehetnek egyszerre sikeres anyák és sikeres dolgozók. Az új típusú feminizmus hazudik a nőknek – vonja le a következtetést a szerző –, és ez sok frusztrációt okoz.

Eugénie Bastié vitába keveredett a francia zöldek (EELV) meghatározó politikusaival, Sandrine Rousseau-val, aki muzeális zöld országgá változtatná hazáját, amelyben talán annyi szerepet szánna a férfiaknak, mint Karinthy Frigyes a *Capillaria* című regényében. Bastié hangsúlyozza azt, hogy az ipari és kapitalista világ tette lehetővé a női emancipációt. Ha a zöld pártja élén a politikus hölgy csökkenően akarja az ipar és a szolgáltatások szerepét, akkor visszakényszerül a patriarchátushoz, mert a technológia (tabletta, abortusz) és a gépesítés értékelte le a férfi-szerepet, és tette lehetővé napjaink némely társadalmának kényelmi fokát. A patriar-

chátus ugyanis nem a férfiak összeesküvése a nők ellen, hanem piac: a nő gondoskodik az otthorról, a férfi keresi a kenyeret vagy meghal a háborúban. Amikor a férfias erőre már nincs szükség, amikor nem kell védenie a hazáját, akkor a „patriarchális szerződésnek” nincs többé értelme.

Az új feminizmus – érvel a szerző – nem hajlandó belátni, hogy a világ megváltozott. Nem látja azt sem, hogy a férfiak kezdik rosszul érezni magukat a bőrükben. A helyzetük több területen rosszabb, mint a nőké, beleértve az oktatást is. A gond az, hogy a férfi kiváltságát megalapozó testi erő ma ritkán használható, míg a nőknek továbbra is megmarad az anyaság kiváltsága. A nők új szerepet kaptak, a férfiakat megfosztották a sajátjuktól. A férfiasság inkább társadalmi dolog: ha azt akarjuk, hogy a fiúból férfi legyen, azt tanulnia kell. Manapság azonban nincs katonaság, a beavatási rituálék elmaradnak, és így nehéz a férfiaknak összemérni magukat egymással. Ráadásul a feminista hisztéria folyamatosan büntudatot ébreszt bennük, hiszen csak negatív kontextusban beszélnek a férfiasságról, afféle mérgező valamiként. Ennek súlyos következményei lehetnek: a feminizmus után „maszkulinizmusra” lehet szükség, amely tisztázza, hogy mit jelent férfinak lenni. A kapitalizmus, a filmek és a rapkultúra nem adhatja ezt vissza, ezek csak „karikatúrákat” nevelnek a férfiakból. Gulliver és Opula, az oihák királynője közötti párbeszéd egy részletét idézhetnénk a Karinthy Frigyes említett ostorozó, utópikus regényéből: „De hogy lehet »élvezeti tárgy« valami, ami maga is élvez? Ilyet csak beteg vagy bárgyú értelem állíthat. Selymekről és bársonyról és aranyról beszéltem, amivel mi elárasztjuk nőinket »cserébe« szerelmükért – de hogy nevezhetek »cserének« olyan üzletet, ahol az egyik fél semmi olyat nem ad, amivel megfosztaná magát?”

A *Viszlát, mademoiselle!* emelkedett, de szenvedélyes stílusban és kíméletlen logikával tárja fel a kortárs feminizmus el-lentmondásait, nyomorát, sőt tragédiáját.

Néhány további példa bizonyítékul: az újfeministák hatására a francia parlament arról vitázik, hogy szükséges-e a foglalkozásnevek nőiesítése, és illendő-e „elnök asszonynak” szólítani valakit, illetve az állami szervek hivatalos levelekben milyen megszólítással illethetik a nőket. A könyv címét is az a nyelvi huncutság ihlette, hogy a „mademoiselle” (kisasszony) szónak a francia nyelvben nincs hímnemű alakja, ezért az újfeministák kezük-lábuk törve küzdenek az eltörléséért. Ezért indítottak kampányt, melynek címe a „Mademoiselle, a fölösleges rubrika” lett, és legfőbb mondanivalója szerint „eljött végre az ideje annak, hogy emlékeztünkbe vessük, a madame/mademoiselle (hölgyem/kisasszony) megkülönböztetés se nem hízelgő, se nem kötelező, ezen túlmenően pedig a társadalmunkkal makacsul dacoló közönséges szexizmus kifejeződése, ami ráadásul tükrözi Franciaország elmaradottságát számos országhoz képest”!

A szerzőnek talán legfontosabb kijelentése, hogy napjaink feminizmusa alkalmatlan eszköz a nők megértésére. Azok a „gondok”, melyekkel a neofeministák

foglalkoznak, már nem is a nők érdekeit szolgálják. Jó példa rá a militáns feminizmus. Bastié ír nőjogi aktivista szervezetek működéséről, akcióikról, céljaikról. És kiemelten foglalkozik a FEMEN-nel, amely az egyik legnagyobb, legradikálisabb és legkihívóbb szervezet Franciaországban. Az aktivistái azonban hiába képzelik magukat harcosnak, nem annak köszönhető a győzelmük, hogy ütnek, hanem, hogy veretik magukat, majd büszkén mutogatják zúzódásaikat mint az elnyomásuk bizonyítékát.

Eugénie Bastié külön érdeme, hogy merész, szókimondó stílusával rávilágít olyan igazságokra, melyeken hajlamosak vagyunk átsiklani, amikor e témáról értekezünk. Ilyen például, hogy „a kirekesztésben élő proletárokkal vagy fekete amerikaiakkal ellentétben, a nők nem alkotnak homogén érdekközösséget, hanem egy különálló, kerek egész és autonóm sejtben, a családban élik életüket. Ráadásul ellentétben a faji különbségekkel, a nemi jelleg adottság, és ellentétben a szociális megkülönböztetésekkel, egy tény, érinthetetlen állapot, mely vele születik az emberrel.”

Király Béla